

**การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน
โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย***
**TEACHING GUIDELINES TO INSTILL THE FOUR SOCIAL VALUES TO
STUDENTS AT KHAO KAEW WITTHAYASAN SCHOOL,
CHIANG KHAN DISTRICT, LOEI PROVINCE**

พระครูบุญประภากร ปภาโร(สุบรรณ)¹, อุดร จันทวัน² และ พระครูสุตคุณวรากร³
Phrakhruboonyaphrapakorn Pabhākarō (Suban)¹, Udon Chantavan² and Phrakhrusutakunwarakron³
¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author's Email: boonyalis007.mi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนตามหลักสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำนวน 159 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น 0.920 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิธีตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ พบว่า 1) นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียน แตกต่างกัน 2) นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียน ไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียน ไม่แตกต่างกัน
3. เสนอแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ การเสียสละ ครูควรสอดแทรกหลักธรรมในบทเรียนทุกชั้นปี การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ปิยะวาจา ครูควรส่งเสริมการพูดให้มาก อุตถจริยา ให้นักเรียนประพฤติตนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ครู พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่น สมานัตตตา ครูต้องอบรม

* Received 26 September 2025; Revised 15 October 2025; Accepted 20 October 2025

สั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: หลักธรรม, ปณิธาน, คุณธรรม

Abstract

This research has the objective: 1) to study the teaching conditions according to the 4 Social Objects for students at Khao Kaew Wittayasan School; 2) To compare teaching methods to instill the four social values to students at Khao Kaew Wittayasarn School. 3) To propose teaching methods to instill the four social principles in students at Khao Kaew Wittayasan School. To propose teaching methods to instill the four social principles in students at Khao Kaew Wittayasan School. The research results found that: The number of 159 people was randomly selected using a questionnaire with a reliability of 0.920 and analyzed qualitative data using a descriptive inductive method.

1. The overall teaching conditions for instilling the four social values in students at Khao Kaew Wittayasan School, Chiang Khan District, Loei Province are at a high level.

2. Comparative results of teaching methods to instill the four social values in students at Khao Kaew Wittayasan School It was found that. 1) students of different genders have different opinions on teaching methods to instill the four social values in students. 2) Students of different ages have different opinions on teaching methods to instill the four social principles in students. 3) Students with different educational backgrounds have similar opinions on teaching methods to instill the four social principles in students.

3. Propose a teaching method to instill the four social principles to students at Khao Kaew Wittayasan School. sacrifice, teachers should incorporate the principles of Dhamma into the lessons of every grade level. Organizing Activities to promote morality in students. Teachers should encourage speaking more. Attachariya: Let students behave in a way that is beneficial to teachers, parents, or other people. Samanatta: Teachers must consistently train and teach students to have morality and ethics and be good role models for students.

Keywords: Moral principles, Instilling, Morality

บทนำ

การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม (Soft Skills) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นแนวโน้มสำคัญของการเรียนการสอนในโรงเรียนยุคปัจจุบันที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างรอบด้าน และพร้อมเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม. ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และความต้องการของผู้คน เพราะมนุษย์มีความต้องการไม่จำกัด ขณะที่ทรัพยากรและโอกาสมีจำกัด ความขัดแย้งไม่ใช่เรื่องเลวร้ายเสมอไป หากสามารถจัดการอย่างเหมาะสม ก็อาจนำไปสู่การเรียนรู้ ความเข้าใจ และการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติจึงไม่ได้หมายถึงการไม่มีความขัดแย้งเลย แต่หมายถึงการเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่าง และร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมนั้น ๆ เพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบและมีความสุข (โคทม อาริยา, 2548)

โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเลย-หนองบัวลำภู เขต 19 ปัจจุบันมีนักเรียนในสังกัด จำนวน 270 คน ส่วนหนึ่งนักเรียนยังมีการแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัว เช่น ขาดการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และการพูดคุยสนทนากันยังไม่สุภาพ จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาให้นักเรียนทุกคนรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพูดคุยสนทนากันด้วยคำสุภาพอ่อนโยน (โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์, 2567)

ยุคปัจจุบันการศึกษาในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังเผชิญกับหลายปัญหา เช่น การเน้นเนื้อหาวิชาการมากเกินไป โดยละเลยทักษะชีวิตและคุณธรรม ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและทรัพยากรทางการศึกษา การเรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ยังขาดความเข้าใจและการดูแลแบบใกล้ชิด การเรียนการสอนปัจจุบัน จึงควรมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พัฒนาทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หมวด 1 มาตรา 6) โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ความรู้และการช่วยเหลือ 2) ปิยวาจา การพูดจาอย่างสุภาพ ให้กำลังใจ 3) อัตถจริยา การร่วมทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 4) สมานัตตา การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค (อังคตตฺรณิกาย จตฺกนินาต มหาสุตตันตปิฎก) ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในห้องเรียน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความร่วมมือ

สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้ ทักษะชีวิต ปลุกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมอันดีแก่เยาวชนผู้ซึ่งจะเจริญเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ เพราะประเทศที่มีทรัพยากรมนุษย์สูงทั้งคุณภาพและปริมาณย่อม สามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศชาติของตนได้เป็นอย่างดี จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัด การศึกษาก็เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทักษะชีวิตของผู้เรียน การ

บริหารสถานศึกษาอันเป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานในการพัฒนา สถานศึกษาในทุกมิติ ผู้บริหารจึงควรได้นำเอาหลักพุทธธรรม คือหลักสังคหวัตถุ 4 และขอบข่ายภาระงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, 2560)

โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตั้งอยู่ที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย เปิดเรียนครั้งแรกมีนักเรียน 88 คน และย้ายมาอยู่ในที่ตั้งปัจจุบันเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2527 ปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียน 253 คน บุคลากรทางการศึกษารวม 24 คน นายสหรัฐ เต็มวงศ์ เป็นผู้อำนวยการคนปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญเพื่อหาแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยปลูกฝังหลักสังคหวัตถุ 4 ให้กับนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียน โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เพศต่างกัน มีระดับการปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่อายุต่างกัน มีผลเปรียบเทียบการปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน
3. นักเรียนที่การศึกษาต่างกัน มีผลเปรียบเทียบการปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมตอนต้น และมัธยมตอนปลายของ โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีทั้งหมด จำนวน 270 คน โดยเปรียบเทียบตารางสังคมศาสตร์ของแคชชี มอแกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้าง การตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
8. รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย
2. ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 159 ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดทำข้อมูลโดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด

4. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 19 คน และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบูรณาการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคม ศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเชียงคาน จังหวัดเลย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านทาน 2. ด้านปิยวาจา 3. ด้านอิตถจริยา 4. ด้านสมานัตตตา มีรายละเอียดดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการแปลผลแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยภาพรวม

(n = 159)

แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะนิงคาน จ้งหวัดเลย	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ข้อที่ 1 การเสียสละ แบ่งปัน	3.80	.52	มาก
2. การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ข้อที่ 2 คำพูดจาที่ไพเราะอ่อนหวาน	3.95	.45	มาก
3. การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ข้อที่ 3 การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	3.86	.56	มาก
4. การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ข้อที่ 4 การประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย	3.95	.53	มาก
รวม	3.89	.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่ นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอยะนิงคาน จ้งหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ การประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย รองลงมา คำพูดจาที่ไพเราะอ่อนหวาน และน้อยที่สุดคือ การเสียสละแบ่งปัน

สมมติฐาน ข้อที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกตามเพศ

(n=159)

แนวทางการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4	เพศ				t	Sig
	ชาย (60)		หญิง (99)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ทาน	4.43	0.35	4.65	0.27	-5.03	0.000
2. ปิยวาจา	4.54	0.27	4.53	0.35	0.20	0.083
3. อัดถจริยา	4.58	0.19	4.68	0.22	-3.44	0.001
4. สมนัตตดา	4.37	0.41	4.75	0.35	-7.32	0.000
ภาพรวม	4.48	0.23	4.65	0.23	-5.37	0.000

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีผลของการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะนิงคาน จ้งหวัดเลย โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกตามอายุ

(n=159)

แนวทางการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4	เพศ				t	Sig
	ชาย (60)		หญิง (99)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ทาน	4.38	0.25	4.35	0.23	0.391	0.696
2. ปิยวาจา	4.34	0.27	4.53	0.35	0.547	0.585
3. อตถจริยา	4.58	0.19	4.48	0.24	0.563	0.574
4. สมานัตตตา	4.38	0.31	4.55	0.45	0.349	0.728
ภาพรวม	4.42	0.25	4.47	0.31	0.402	0.689

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีผลของการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว อำเภอยะรัง จังหวัดเลย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($t = 0.402$, $Sig. = 0.689$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 การเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกตามการศึกษา

(n=159)

แนวทางการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4	เพศ				t	Sig
	ชาย (60)		หญิง (99)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ทาน	4.38	0.25	4.35	0.23	0.391	0.696
2. ปิยวาจา	4.34	0.27	4.53	0.35	0.547	0.585
3. อตถจริยา	4.58	0.19	4.48	0.24	0.563	0.574
4. สมานัตตตา	4.38	0.31	4.55	0.45	0.349	0.728
ภาพรวม	4.42	0.25	4.47	0.31	0.402	0.689

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีผลของการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ตำบลเขาแก้ว

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = 0.402$, Sig. = 0.689) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

เสนอแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ให้กับนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ มีแนวทาง ดังนี้ ด้านการเสียสละ ครูควรสอดแทรกเนื้อของหลักธรรมในบทเรียนในทุกชั้นปี การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน โดยครูทุกคนต้องเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนด้วยการเสียสละแบ่งปัน การเสียสละเวลากำลังร่างกายเมื่อต้องใช้แรง หรือการเสียสละทรัพย์สินในโอกาสต่าง ๆ เช่น ทำบุญสร้างศาลาวัด สร้างอาคารต่างๆ และสถานที่ที่สำคัญด้านปิยะวาจา ครูให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพูดคุย ส่งเสริมมารยาทในการพูด ครู เพื่อน พ่อแม่ และบุคคลอื่นด้วยคำสุภาพ ไม่พูดโกหก นักเรียนทุกคนต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพูด โรงเรียนต้องมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และบทลงโทษนักเรียนที่ไม่ทำตาม หรือฝ่าฝืนกฎ ระเบียบนั้นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ด้านอัตถจริยา นักเรียนประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งโรงเรียน พ่อ แม่ และบุคคลอื่น ด้วยความประพฤติชอบทางกาย เรียกว่า “กายสุจริต” คือการเป็นผู้มีการกระทำที่ดีอย่างสม่ำเสมอ มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และความไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย ด้านสมานัตตตา ครูให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ และการปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการทำ ความดีอย่างสม่ำเสมอ การไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา ให้นักเรียนรู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลือเพื่อน พ่อ แม่ ครู ส่วนนี้ย่อมเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และเกิดความสงบสันติสุขภายในโรงเรียนต่อไป

อภิปรายผล

1. ด้านปิยะวาจา โรงเรียนมีการส่งเสริมเรื่อง “มารยาทในการพูด” โรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์เน้นส่งเสริมวัฒนธรรมการพูดจาไพเราะ ผ่านกิจกรรมหน้าเสาธง การอบรมคุณธรรม หรือคำขวัญของโรงเรียน ทำให้นักเรียนซึมซับและฝึกได้ง่าย และมีกฎระเบียบที่ส่งเสริมให้ใช้คำพูดสุภาพ เป็นพฤติกรรมที่สามารถฝึกในห้องเรียนหรือที่บ้านได้ง่าย เช่น พูดขอโทษ ขอบคุณ สวัสดี นักเรียนส่วนมากมักรู้สึกดีกับคำพูดให้กำลังใจ ชมเชย หรือแสดงความเป็นมิตร พูดดีแล้วได้ใจเพื่อน และมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและการอบรมจากครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ (ยิ่งยศ คำหา, 2566) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุพรรณภูมิ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการเสียสละ นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยที่กำลังพัฒนาทางอารมณ์และจิตใจ จึงยังมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับตัวเองเป็นหลัก เช่น ความต้องการความสนใจ การเสียสละต้องใช้ความเข้าใจในความทุกข์ของผู้อื่น และความพร้อมจะยอมลดสิ่งของหรือผลประโยชน์ของตน ซึ่งต้องใช้วุฒิภาวะระดับหนึ่ง และโรงเรียนมักเน้นผลสัมฤทธิ์ เช่น เกรด ความสามารถส่วนตัว การสอบแข่งขัน อิทธิพลของสื่อและวัฒนธรรมปัจจุบัน การเติบโตในสภาพสังคมที่ส่งเสริมความสำเร็จส่วนตัว ความโดดเด่น หรือความสุขส่วนบุคคล มากกว่าการให้หรือการเสียสละ นักเรียนบางคนอาจมองว่า “การเสียสละ” คือการยอมให้ตัวเองลำบาก หรือสูญเสีย หากไม่ได้รับการปลุกฝังหรือเข้าใจคุณค่าที่แท้จริง อาจรู้สึก “ไม่คุ้ม” หรือ “ไม่จำเป็น” ซึ่งสอดคล้องกับ **ยิ่งยศ คำหา** ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสุวรรณคูหา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การส่งเสริมหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนถือเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาคน ทั้งในด้านจิตใจ พฤติกรรม และคุณธรรม สำหรับนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ การปลุกฝังหลักธรรมจะส่งผลเชิงบวกในระยะยาวต่อพฤติกรรมของนักเรียนอย่างหลากหลาย ผลกระทบระยะยาวต่อพฤติกรรมของนักเรียน 1. ทาน การเสียสละ นักเรียนจะมีจิตสาธารณะมากขึ้น รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กิจกรรมอาสา หรือการทำงานเพื่อชุมชน ลดพฤติกรรมเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันทั้งทรัพย์สินและเวลาช่วยเหลือผู้อื่น การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีน้ำใจไม่หวังประโยชน์ส่วนตัว 2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ นักเรียนมีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ รู้จักใช้คำพูดที่ให้กำลังใจ ลดการทะเลาะเบาะแว้ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง พูดจาหยาบคาย หรือล้อเลียนในโรงเรียน 3. อัตถจริยา การประพฤติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น นักเรียนจะรู้จักคิดถึงผู้อื่น ไม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พร้อมช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อน ครู และชุมชนเมื่อมีโอกาส 4. สมานัตตตา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสมอภาค ไม่แบ่งชนชั้น ไม่เลือกปฏิบัติ ปรับตัวได้กับทุกกลุ่มทุกระดับ มีความนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ และเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมรุ่น ส่งผลให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสามารถรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี ภาพรวมของผลลัพธ์ที่คาดหวังในระยะยาว การปลุกฝังสังคหวัตถุ 4 อย่างต่อเนื่องในโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง หรือการใช้คำพูดที่รุนแรง เพิ่มความสมัครสมานสามัคคีในหมู่เพื่อนและครู สร้างเยาวชนที่มีคุณภาพพร้อมเป็น “พลเมืองดี” ในอนาคต ทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะคุณธรรมที่ยั่งยืน

แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลุกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน ข้อที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐาน ข้อที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐาน ข้อที่ 3 นักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอยะรัง จังหวัดเลย แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ จำแนกการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย แนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 แก่นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถนำแนวทางการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังสังคหวัตถุ 4 ไปเป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในโรงเรียน โดยมีแนวทาง ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บูรณาการสังคหวัตถุ 4 เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้แนวทางให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต19 เพื่อบูรณาการเนื้อหาของสังคหวัตถุ 4 เข้ากับรายวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา หรือโครงการจิตอาสา
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการจิตอาสาให้กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต19
3. สร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เน้นการสื่อสารอย่างมีเมตตาและความเสมอภาค เพื่อพัฒนาครู บุคลากร และนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนต่อยอดในแต่ละองค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4
2. สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น สื่อการสอน เกม หรือบทเรียนออนไลน์ ที่สอดแทรกคุณธรรมทั้ง 4 ด้าน

3. จัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เช่น “โครงการพ่อแม่ต้นแบบสังคหวัตถุ 4” เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจากครอบครัวสู่โรงเรียน

4. ครอบคลุมการหลักสังคหวัตถุ 4 เข้าไปในแผนการสอนของทุกกลุ่มสาระ ไม่จำกัดเฉพาะวิชาสังคมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำหลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาราณียธรรม 6 เพื่อใช้ศึกษาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเขาแก้ววิทยาสรรพ์ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาแรงจูงใจในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ๆ ของโรงเรียนในจังหวัดเลย เช่น สถานศึกษาอื่นโดยมีหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปร

เอกสารอ้างอิง

โคทม อาริยา. (2548). การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้: ใน สันติวิธีจากมุมมองศาสนา (หน้า 18). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ .(2542). กิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, (19 สิงหาคม 2542).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.(2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, (6 เมษายน 2560).

ไพศาล ชัยธีระศักดิ์. (2564). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการประกอบกิจการขายประกันชีวิตในจังหวัดแพร่. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธิดารัตน์ ศิละวรรณโณ. (2559). ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4: กรณีศึกษาอำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.